

เผ่าวจน์หรือการพรรณนาความงามในวรรณคดีนิทานสมัยอยุธยาั้นประกอบ ด้วยเนื้อความที่แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ การพรรณนาชมความงามของเมือง การพรรณนาชมความงามของตัวละคร การพรรณนาชมความงามของขบวนทัพ การพรรณนาชมความงามของธรรมชาติ แต่ละกลุ่มมีเนื้อความเป็นแบบแผนเดียวกัน เป็นส่วนใหญ่ สมจริงตามที่นักวรรณคดีหลายท่านกล่าวว่ามีลักษณะเป็นขนบนิยม

อย่างไรก็ตามเนื้อความแต่ละแนวที่ปรากฏในแต่ละเรื่องก็มีความแตกต่างกัน เนื้อความในบทพรรณนาความงามของเมืองนั้น กวีจะพรรณนาถึงความมั่งคั่งของส่วนประกอบในเมือง ได้แก่ปราสาทราชมนเฑียร พลดาน กำแพงเมือง คูเมือง ชาติ แต่ละส่วนสร้างและประดับประดาอย่างประณีตบรรจง ในขณะเดียวกัน กวีแฝงนัยว่าเมืองที่กล่าวถึงเป็นเมืองมั่นคงเป็นปึกแผ่น เนื้อความในบทพรรณนาความงามของตัวละครนั้น กวีมุ่งพรรณนาถึงความงามเพียบพร้อมสมบูรณ์ของส่วนประกอบทุกส่วนในร่างกายของตัวละคร โดยที่กวีมักจะเปรียบเทียบเทียบกับสิ่งอื่นที่ยอมรับกันว่างาม ยิ่งกว่านั้นเมื่อตัวละครแต่งองค์ทรงเครื่องแพรวพราวแล้ว ตัวละครจะมั่งคั่งมีสง่าราศีเด่นชัดเป็นพิเศษ เนื้อความในบทพรรณนาขบวนทัพนั้นกวีจะเน้นให้ผู้อ่านเห็นอำนาจบารมีของแม่ทัพ ความมีระเบียบและความยิ่งใหญ่เกรียงไกรของกองทัพ ความสามารถของทหารและความศึกศึกเตรียมพร้อมที่จะออกสู้ศึก ส่วนในบทพรรณนาความงามของธรรมชาติ เนื้อความจะเกี่ยวกับความรื่นรมย์ ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ เช่นกล่าวถึงสัตว์ชนิดต่างๆ ทั้งสัตว์บก สัตว์น้ำ นก และแมลง ต้นไม้มีทั้งไม้ดอก ไม้ผล ไม้ยืนต้น และไม้เถา ธรรมชาติที่ไร้อชีวิตอื่นๆ ได้แก่ภูเขา ถ้ำ น้ำ ชาติ ต่างก็มั่งคั่งและมีค่า ในบางครั้งธรรมชาติก็มีอิทธิพลต่ออารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร กล่าวคือ เมื่อตัวละครมองเห็นสิ่งธรรมชาติ ก็ทวนนึกถึงผู้เป็นที่รักบ้างก็มี

จึงกล่าวไ้ว่าเมื่อความในบทพรรณนาความงามเป็นภาพในอุคคคติ นั้นคือ ส่วนประกอบต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งศิลปะ งามเลิศ การพรรณนาให้เห็นภาพงามเลิศนี้ กวีเลือกวิธีการพรรณนาตามความเหมาะสมของเนื้อความ ฉะนั้นจึงปรากฏว่าในบทพรรณนาแต่ละกลุ่มเน้นวิธีการบางประการแตกต่างกัน

เมื่อศึกษาถึงคุณค่าสำคัญที่เสาวรจนีมีต่อวรรณคดีนิทานสมัยอยุธยาแล้ว ผู้วิจัยพบว่า เสาวรจนีเป็นส่วนหนึ่งที่มีช่วยในการดำเนินเรื่อง ทั้งนี้เพราะบทพรรณนา จะช่วยปูพื้นตัวละครสำคัญ สร้างฉาก สร้างบรรยากาศ ช่วยเชื่อมโยงเหตุการณ์หรือ เน้นเหตุการณ์สำคัญ และยังผนวกเรื่องใหญ่อันรอกอวยคัยซึ่งทำให้การดำเนินเรื่อง สอดคล้องกลมกลืน สมเหตุผล และทำให้เรื่องน่าสนใจติดตามโดยตลอด ความสำคัญ อีกแง่หนึ่งของเสาวรจนีคือ เสาวรจนีเป็นบทพรรณนาที่มีความงดงามทั้งคำเนเสียงและความหมาย กวีตกแต่งบทพรรณนาด้วยการเล่นเสียงสัมผัส เล่นเสียงวรรณยุกต์ เล่นคำซ้ำ และใช้คำอุปมาอุปไมย ยิ่งกว่านั้นการใช้ความเปรียบและคำหลาก ก็ช่วยสงให้บทพรรณนาเพื่อเพิ่มพูนคุณค่าทางวรรณศิลป์มากขึ้น ภาษาที่งดงามในบทพรรณนาซึ่ง ทำให้ผู้อ่านสามารถสร้างภาพงามขึ้นมาได้เป็นส่วนหนึ่งที่ตกแต่งวรรณคดีทั้งเรื่องให้มี สุนทรีย์ภาพ กล่าวคือบทพรรณนาเป็นส่วนหนึ่งขององค์การในวรรณคดี เมื่อเสาวรจนี มีความสำคัญต่อวรรณคดีเช่นนี้ จึงปรากฏว่าการพรรณนาความงามเป็นส่วนหนึ่งที่จะขาดมิ ได้ในวรรณคดีนิทานสมัยอยุธยา และกล่าวไ้ว่าในวรรณคดีนิทานสมัยหลังกวีก็ยังนิยม พรรณนาความงามและพรรณนาในแนวเดียวกันต่อมา

ขอเสนอแนะ

เนื่องจากวรรณคดีไทยยังปรากฏลีลาประเภทอื่น ๆ อีกมาก ผู้วิจัยจึงขอเสนอ ให้ผู้สนใจศึกษาลีลาประเภทอื่น ๆ ได้แก่ นารีปราโมทย์ พิโรชวาทัง และสลลาบังคหิสัย เพื่อให้การศึกษาวรรณคดีออกมามีประโยชน์